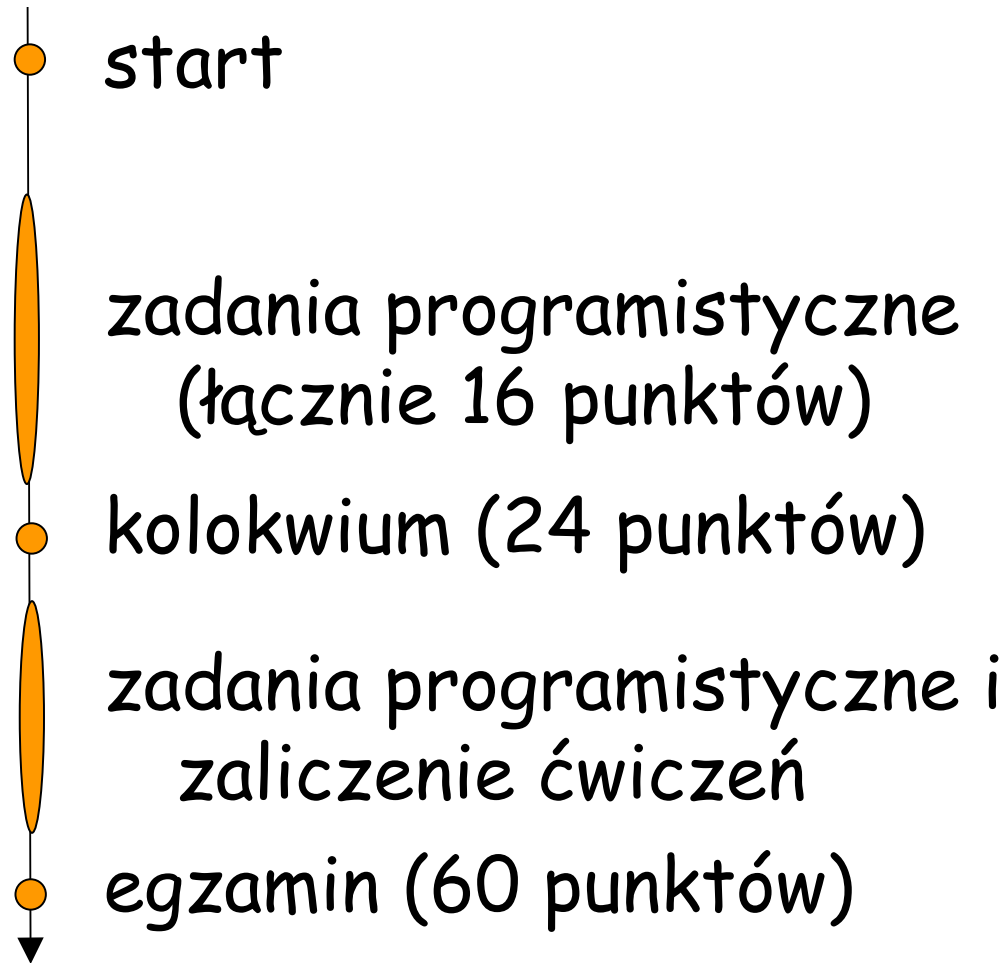

Plan całości wykładu

- Wprowadzenie (2 wykłady)
- Warstwa aplikacji (2 wykłady)
- Warstwa transportu (2-3 wykłady)
- Warstwa sieci (2-3 wykłady)
- Warstwa łącza i sieci lokalne (3 wykłady)
- Podstawy ochrony informacji (2-3 wykłady)

Plan czasowy wykładu i ćwiczeń

Literatura do warstwy sieci

Rozdział 4, *Computer Networking: A Top-Down Approach Featuring the Internet*, wydanie 2 lub 3, J. Kurose, K. Ross, Addison-Wesley, 2004

Rozdziały 4, 7, 8, 9, 10.16, 15, 16, *Sieci komputerowe TCP/IP*, D.E. Comer, WNT, 1997

Rozdziały 4.2, 5.2, 5.3, *Sieci komputerowe - podejście systemowe*, L. Peterson, B. Davie, Wyd. Nakom, Poznań, 2000

Warstwa sieci

Cele:

- ❑ zrozumienie zasad i problemów działania usług warstwy sieci:
 - routingu (wyboru tras)
 - skalowalności sieci
 - jak działa ruter
 - zaawansowane tematy: IPv6, mobilność
- ❑ implementacja tych zasad w Internecie

Przegląd:

- ❑ usługi warstwy sieci
- ❑ zasady działania routingu: wybór tras
- ❑ routing hierarchiczny
- ❑ IP
- ❑ Protokoły routingu w Internecie
 - wewnętrzne
 - zewnętrzne
- ❑ co się dzieje w routerze?
- ❑ IPv6
- ❑ mobilność

Mapa wykładu

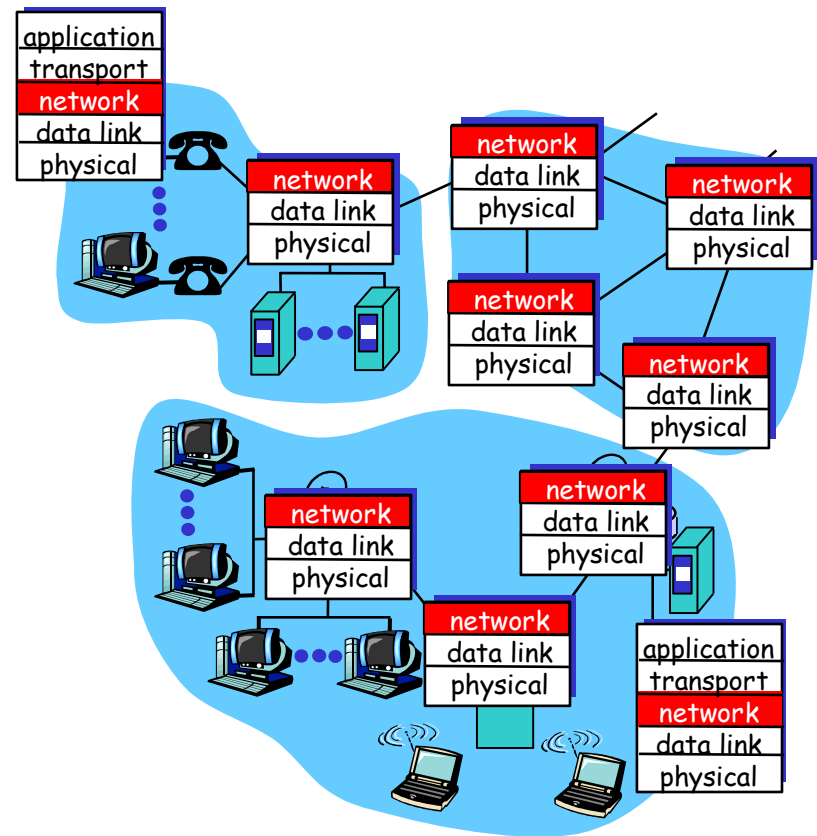
- 4.1 Usługi warstwy sieci z komutacją pakietów
- 4.2 Zasady działania routingu
- 4.3 Routing hierarchiczny
- 4.4 Protokół Internetu (IP)
- 4.5 Routing w Internecie
- 4.6 Co jest w routerze
- 4.7 IPv6
- 4.8 Routing rozsiewczy (multicast)
- 4.9 Mobilność

Usługi warstwy sieci z komutacją pakietów

- skierować pakiet od hosta nadawcy do hosta odbiorcy
- protokoły warstwy sieci są w *każdym* hoście, ruterze

trzy ważne funkcje:

- *wybór ścieżki*: ścieżka, którą przebędzie pakiet od nadawcy do odbiorcy. *Algorytmy routingu*
- *przekazywanie*: przestanie pakietu z wejścia rutera do odpowiedniego wyjścia rutera
- *sygnalizacja*: niektóre architektury sieci wymagają komunikacji sygnalizacyjnej, zanim zostaną wysłane dane

Model usług sieciowych

Pytanie: Jaki jest *model usługi* sieci przesyłającej pakiety od nadawcy do odbiorcy?

- best-effort?
- gwarantowana przepustowość?
- synchronizacja czasowa (zachowanie odstępów czasowych)?
- niezawodna komunikacja?
- uporządkowana komunikacja?
- informowanie nadawcy o przeciążeniu?

modele usług

Najważniejsze modele usług warstwy sieci z komutacją pakietów:

wirtualne kanały
albo
datagramy?

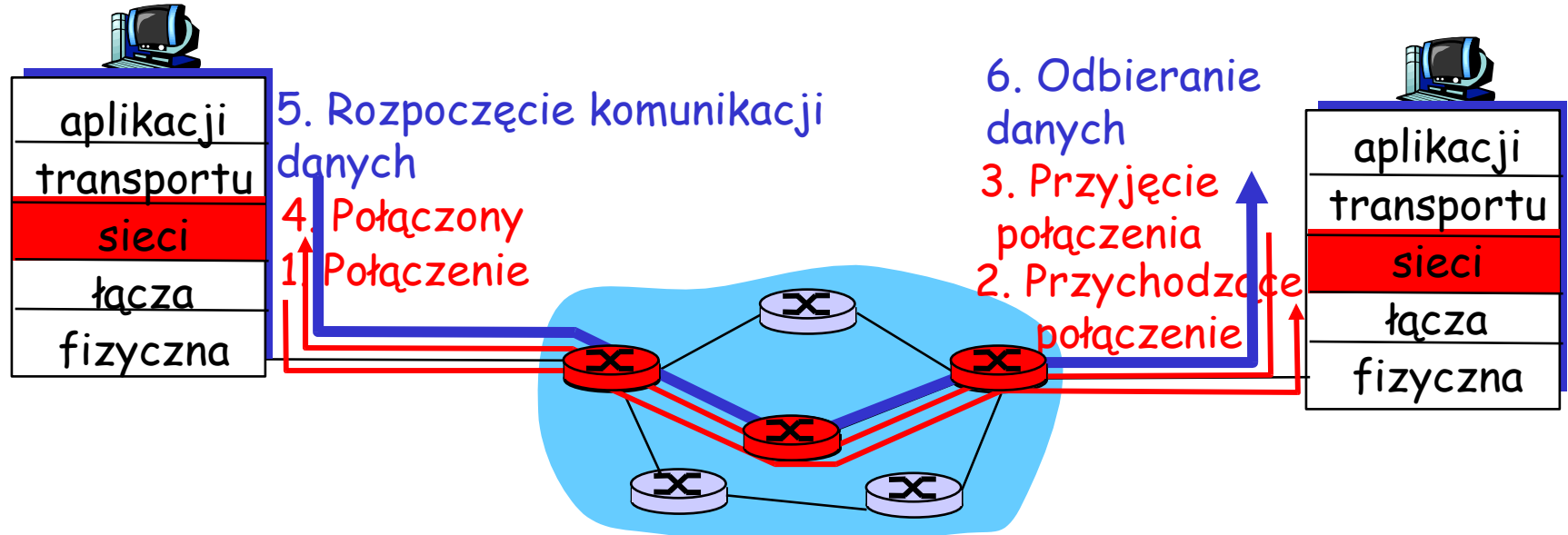
Wirtualne kanały

"ścieżka od nadawcy do odbiorcy zachowuje się jak kanał telefoniczny"

- z punktu widzenia wydajności
 - czynności warstwy sieci dotyczą ścieżki od nadawcy do odbiorcy
-
- inicjalizacja wirtualnego kanału *zanim* nastąpi komunikacja danych
 - każdy pakiet ma identyfikator wirtualnego kanału (nie identyfikator odbiorcy!)
 - *każdy* ruter na ścieżce nadawca-odbiorca utrzymuje "stan" dla każdego wirtualnego kanału
 - połączenia w w. transportu angażowały tylko dwa hosty
 - zasoby łącz i ruterów (przepustowość, bufory) mogą być *przydzielane* do wirtualnych kanałów
 - żeby uzyskać wydajność jak w kanale telefonicznym

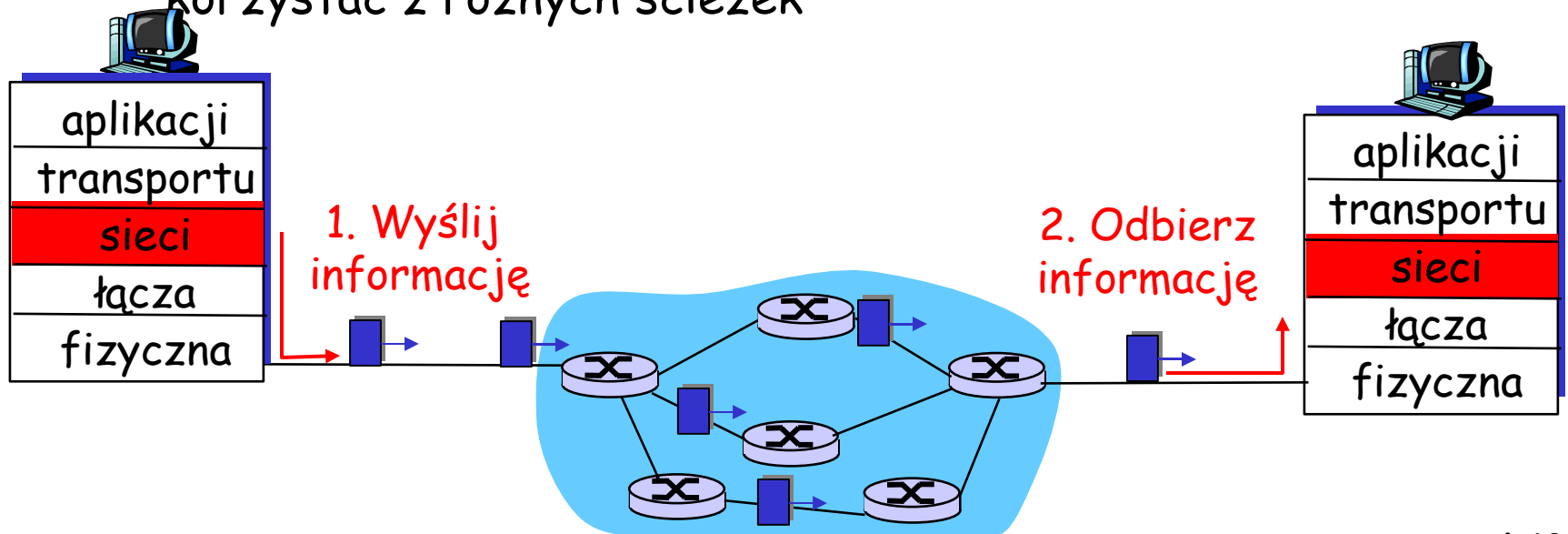
Wirtualne kanały: protokoły sygnalizacyjne

- używane do inicjalizacji, zarządzania, zamykania wirtualnego kanału
- używane w sieciach ATM, Frame-Relay, X.25
- nie używane w dzisiejszym Internecie

Sieci datagramowe: model Internetu

- ❑ nie są tworzone połączenia w warstwie sieci
- ❑ rutery: nie przechowują stanu o połączeniach koniec-koniec
 - w warstwie sieci nie jest używane pojęcie "połączenia"!
- ❑ pakiety przekazywane przy użyciu adresu odbiorcy
 - pakiety między tym samym nadawcą i odbiorcą mogą korzystać z różnych ścieżek

Modele usług warstwy sieci:

Architektura sieci	Model usług	Gwarancje ?			Synchronizacja	Informacja o przeciążeniu
		Przepustowość	Straty	Porządek		
Internet	best effort	brak	nie	nie	nie	nie
ATM	CBR	stała	tak	tak	tak	(wnioskowana ze strat)
ATM	VBR	gwarantowana	tak	tak	tak	nie ma przeciążenia
ATM	ABR	gwarantowane minimum	nie	tak	nie	nie ma przeciążenia
ATM	UBR	brak	nie	tak	nie	a tak

□ Model Internetu jest rozszerzany: IntServ, DiffServ

Różnice pomiędzy sieciami z wirtualnymi kanałami i sieciami datagramowymi

Internet

- komunikacja danych pomiędzy komputerami
 - usługi "elastyczne", nie ma potrzeby synchronizacji.
- "sprytne" systemy końcowe (komputery)
 - mogą się dostosować, sterować, naprawiać błędy
 - proste działanie szkieletu sieci, złożoność na "brzegu"
- wiele typów łącz
 - różne charakterystyki
 - trudno o jednolitą usługę

ATM

- wywodzi się ze telefonii
- rozmowy głosowe:
 - potrzeba synchronizacji, małego opóźnienia
 - potrzeba gwarantowanych usług
- "głupie" systemy końcowe
 - telefony
 - złożoność w działaniu "szkieletu" sieci

Mapa wykładu

- 4.1 Usługi warstwy sieci z komutacją pakietów
- 4.2 Zasady działania routingu
- 4.3 Routing hierarchiczny
- 4.4 Protokół Internetu (IP)
- 4.5 Routing w Internecie
- 4.6 Co jest w routerze
- 4.7 IPv6
- 4.8 Routing rozsiewczy (multicast)
- 4.9 Mobilność

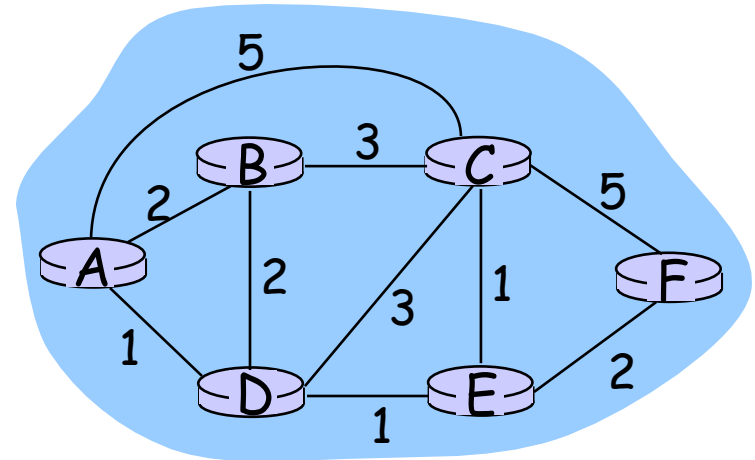
Ruting

Protokół routingu

Cel: znajdź "dobrą" ścieżkę (ciąg ruterów) przez sieć od nadawcy do odbiorcy.

Abstrakcyjne
przedstawienie routingu
na grafach:

- węzłami grafu są routery
- krawędziami grafu są łącza sieci
 - koszt krawędzi: opóźnienie, koszt pieniężny, lub obciążenie

- "dobra" ścieżka:
 - zwykle ścieżka o najmniejszym koszcie
 - inne definicje są możliwe

Klasyfikacja algorytmów routingu

Informacja globalna czy zdecentralizowana?

Globalna:

- ❑ wszystkie routery mają pełną topologię sieci, koszty łącz
- ❑ algorytmy "stanu łącza"

Zdecentralizowana:

- ❑ router zna swoich sąsiadów, koszty łącz do sąsiadów
- ❑ iteracyjny proces obliczania, wymiana informacji z sąsiadami
- ❑ algorytmy "wektora odległości"

Statyczne czy dynamiczne?

Statyczne:

- ❑ ścieżki zmieniają się niezbyt często

Dynamiczne:

- ❑ ścieżki zmieniają się częściej
 - okresowe aktualizacji
 - po zmianie kosztu łącz

Algorytm routingu stanu łącza (SŁ)

Algorytm Dijkstry

- topologia sieci, koszty łącz znane wszystkim węzłom
 - osiągane przez "rozgłaszanie stanu łącza"
 - wszystkie węzły mają tę samą informację
- oblicza ścieżki najmniejszego kosztu od jednego węzła ("źródła") do wszystkich pozostałych węzłów
 - zwraca **tablicę routingu** dla źródła
- iteracyjny: po k iteracjach, zna najtańsze ścieżki do k celów

Notacja:

- A : źródło
- $c(i,j)$: koszt łącza z węzła i do j . Koszt jest nieskończony, gdy węzły nie są bezpośrednimi sąsiadami
- $D(v)$: aktualna wartość kosztu ścieżki od źródła do celu v
- $p(v)$: węzeł poprzedzający v na ścieżce od źródła do v
- N : zbiór węzłów, do których najtańsze ścieżki są na pewno znane

Algorytm Dijkstry

1 **Inicjalizacja:**

2 $N = \{A\}$

3 dla wszystkich węzłów v

4 if v sąsiaduje z A

5 then $D(v) = c(A, v)$

6 else $D(v) = \text{nieskończoność}$

7

8 **Loop**

9 znajdź w nie będące w N takie, że $D(w)$ jest najmniejsze

10 dodaj w do N

11 aktualizuj $D(v)$ dla wszystkich v sąsiednich do w i nie w N :

12 $D(v) = \min(D(v), D(w) + c(w, v))$

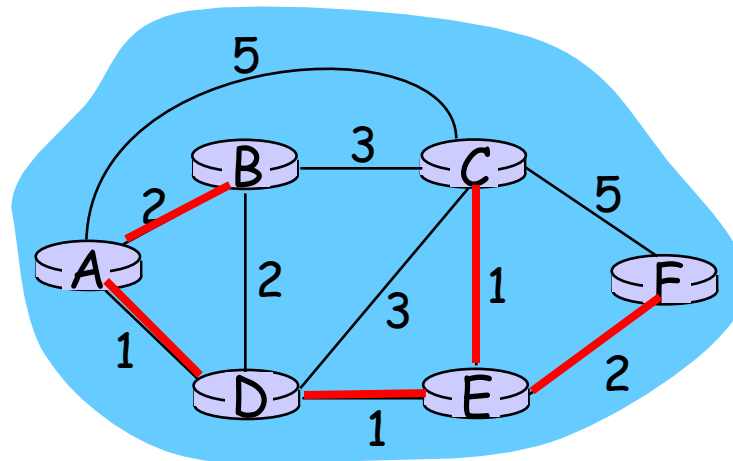
13 /* nowy koszt do v to albo stary koszt do v , albo koszt znanej

14 najkrótszej ścieżki plus koszt od w do v */

15 **aż wszystkie węzły będą w N**

Algorytm Dijkstry: przykład

Krok	zbiór N	D(B),p(B)	D(C),p(C)	D(D),p(D)	D(E),p(E)	D(F),p(F)
→ 0	A	2,A	5,A	1,A	nieskończ.	nieskończ.
→ 1	AD	2,A	4,D		2,D	nieskończ.
→ 2	ADE	2,A	3,E			4,E
→ 3	ADEB		3,E			4,E
→ 4	ADEBC					4,E
5	ADEBCF					

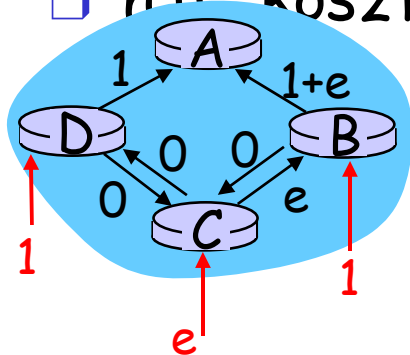
Algorytm Dijkstry: dyskusja

Złożoność algorytmu: dla n węzłów

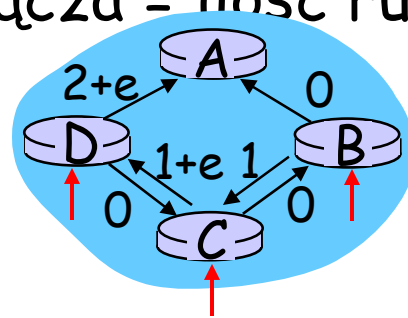
- ❑ każda iteracja: musi sprawdzić wszystkie węzły w , które nie są w N
- ❑ $n(n+1)/2$ porównań: $O(n^2)$
- ❑ bardziej wydajne implementacje możliwe: $O(n \log n)$

Możliwe są oscylacje:

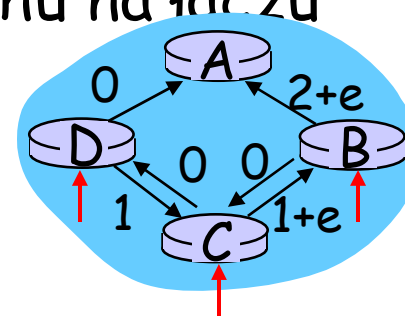
- ❑ $n \times n$ koszt łącza = ilość ruchu na łączu

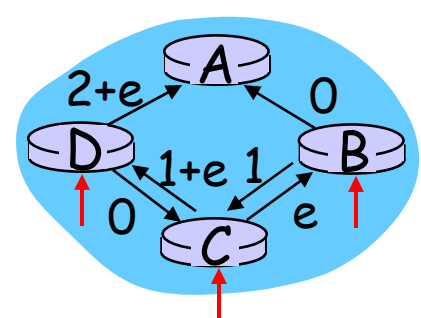
początkowo

... policz ponownie ruting

... policz ponownie

... policz ponownie

Algorytm routingu wektora odległości (WO)

iteracyjny:

- alg. działa, dopóki węzły wymieniają informacje.
- *automatyczne zakończenie*: nie ma "sygnału" stopu

asynchroniczny:

- węzły *nie* wymieniają informacji jednocześnie!

rozproszony:

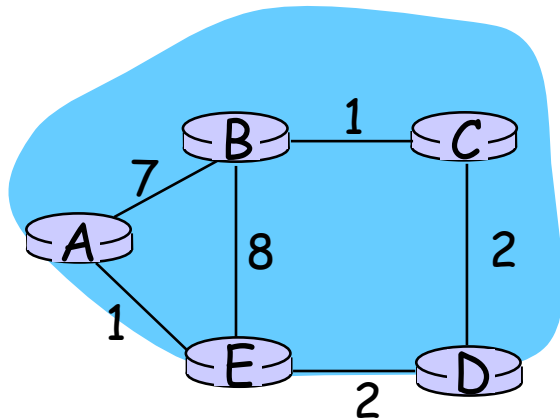
- każdy węzeł porozumiewa się *tylko* z bezpośrednimi sąsiadami

Struktura danych "wektor odległości"

- każdy węzeł ma swoją
- jeden wiersz dla każdego celu
- kolumna dla każdego bezpośredniego sąsiada węzła
- przykład: w węźle X, dla celu Y przez sąsiada Z:

$$\begin{aligned} D^X(Y,Z) &= \text{odległość od } X \text{ do } Y, \text{ przez } Z \text{ jako nast. krok} \\ &= c(X,Z) + \min_w \{D^Z(Y,w)\} \end{aligned}$$

Wektor odległości: przykład

$$D^E(C,D) = c(E,D) + \min_w \{D^D(C,w)\}$$

$$= 2+2 = 4$$

$$D^E(A,D) = c(E,D) + \min_w \{D^D(A,w)\}$$

$$= 2+3 = 5$$

pętla!

$$D^E(A,B) = c(E,B) + \min_w \{D^B(A,w)\}$$

$$= 8+6 = 14$$

pętla!

koszt do celu przez

$D^E()$	A	B	D	
A	1	14	5	
cel	B	7	8	5
C	6	9	4	
D	4	11	2	

Tablica odległości daje tablicę routingu

koszt do celu przez

$D^E()$	A	B	D
A	1	14	5
B	7	8	5
C	6	9	4
D	4	11	2

cel

Następne łącze na ścieżce do celu, koszt łącza

A	A,1
B	D,5
C	D,4
D	D,4

cel

Tablica odległości → Tablica routingu

Ruting wektora odległości: przegląd

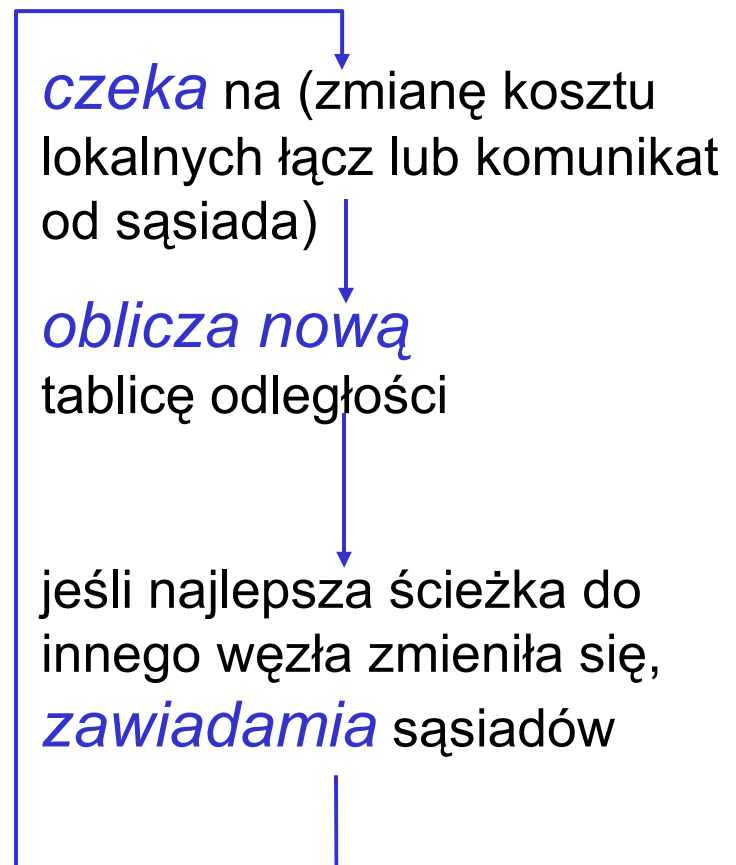
Iteracyjny, asynchroniczny: Każdy węzeł:

każda lokalna iteracja
powodowana przez:

- lokalną zmianę kosztów łącz
- komunikat od sąsiada: zmiana najlepszej ścieżki od sąsiada do innego węzła

Rozproszony:

- każdy węzeł zawiadamia *tylko* sąsiadów jeśli jego najlepsza ścieżka do innego węzła zmieni się
 - następnie sąsiedzi zawiadamiają swoich sąsiadów, jeśli trzeba

Algorytm wektora odległości:

W każdym węźle X:

- 1 Inicjalizacja:
- 2 Dla wszystkich sąsiednich węzłów v:
- 3 $D^X(*,v) = \text{nieskończoność}$ // operator * oznacza "dla wszystkich wierszy"
- 4 $D^X(v,v) = c(X,v)$
- 5 dla wszystkich celów, y
- 6 wyślij $\min_w D^X(y,w)$ do każdego węzła // w to kolejni sąsiedzi X

Algorytm wektora odległości (c.d.):

8 **loop**

9 **wait** (dopóki koszt łącza do sąsiada V nie zmieni się
10 or dopóki nie otrzymam komunikatu od sąsiada V)

11

12 **if** ($c(X,V)$ zmieniło się o d)

13 /* zmień koszt do wszystkich celów przez v o d */

14 /* uwaga: d może być ujemne*/

15 dla wszystkich celów y : $D^X(y,V) = D^X(y,V) + d$

16

17 **else if** (komunikat od V o celu Y)

18 /* najlepsza ścieżka od V do Y zmieniła się */

19 /* V wysłał nową wartość swojego $\min_w D^V(Y,w)$ */

20 /* niech nowa wartość nazywa się "nowaWar" */

21 dla jednego celu y : $D^X(Y,V) = c(X,V) + \text{nowaWar}$

22

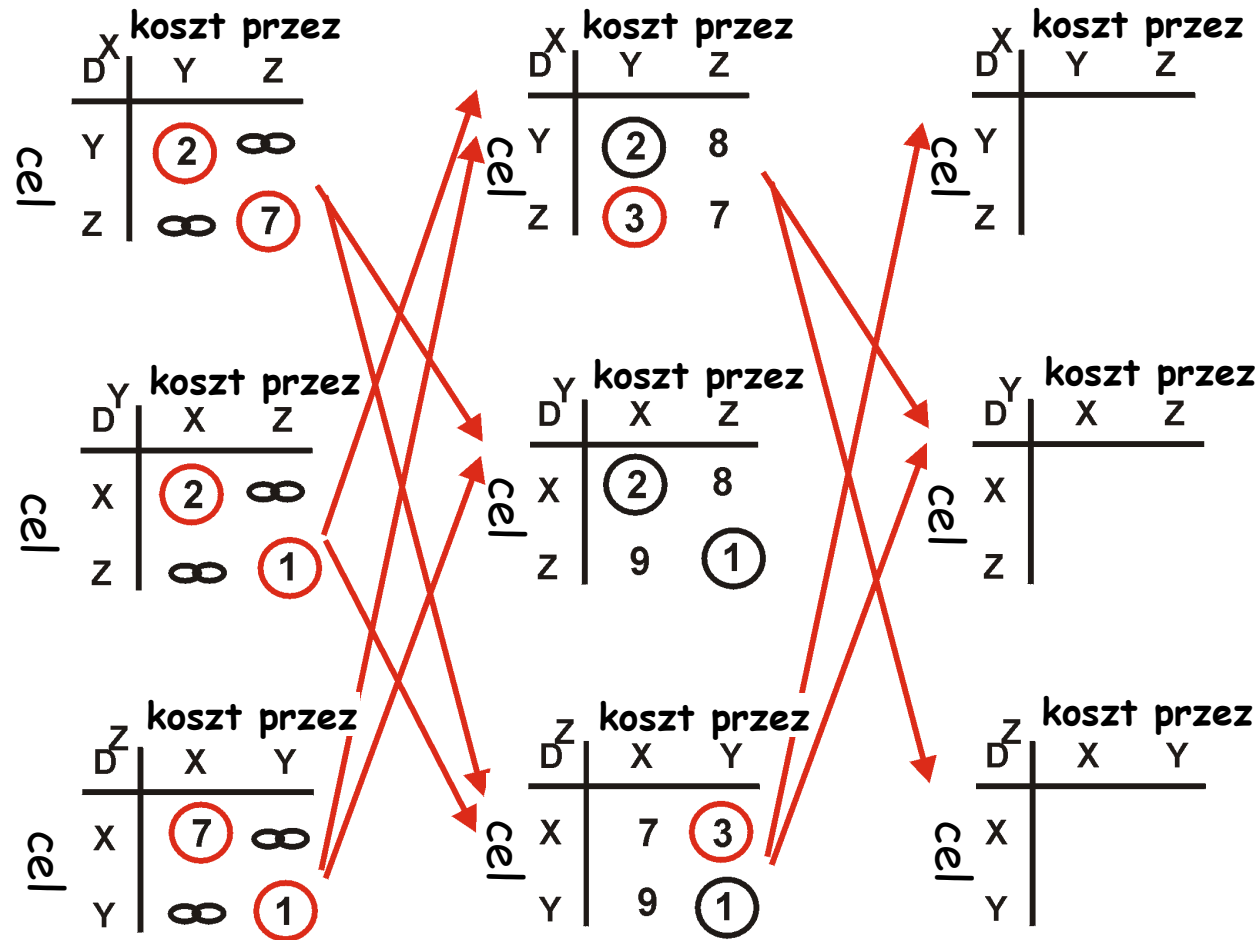
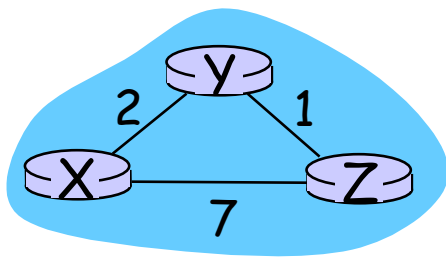
23 **if** jeśli mamy nowe $\min_w D^X(Y,w)$ dla dowolnego celu Y

24 wysyłam nową wartość $\min_w D^X(Y,w)$ do wszystkich sąsiadów

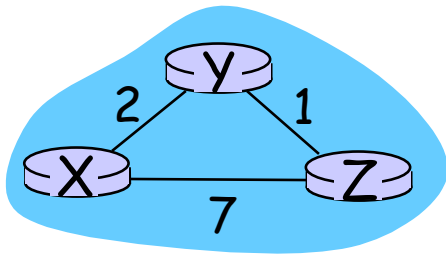
25

26 **forever**

Algorytm wektora odległości: przykład

Algorytm wektora odległości: przykład

		koszt przez	
		Y	Z
cel	D ^X	2	∞
	D ^Z	∞	7

		koszt przez	
		X	Z
cel	D ^Y	2	∞
	D ^Z	∞	1

		koszt przez	
		X	Y
cel	D ^Z	7	∞
	D ^Y	∞	1

		koszt przez	
		Y	Z
cel	D ^X	2	8
	D ^Z	3	7

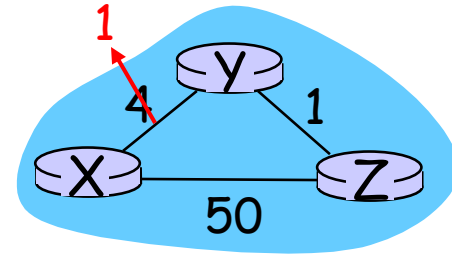
$$D^X(Y,Z) = c(X,Z) + \min_w \{D^Z(Y,w)\} \\ = 7 + 1 = 8$$

$$D^X(Z,Y) = c(X,Y) + \min_w \{D^Y(Z,w)\} \\ = 2 + 1 = 3$$

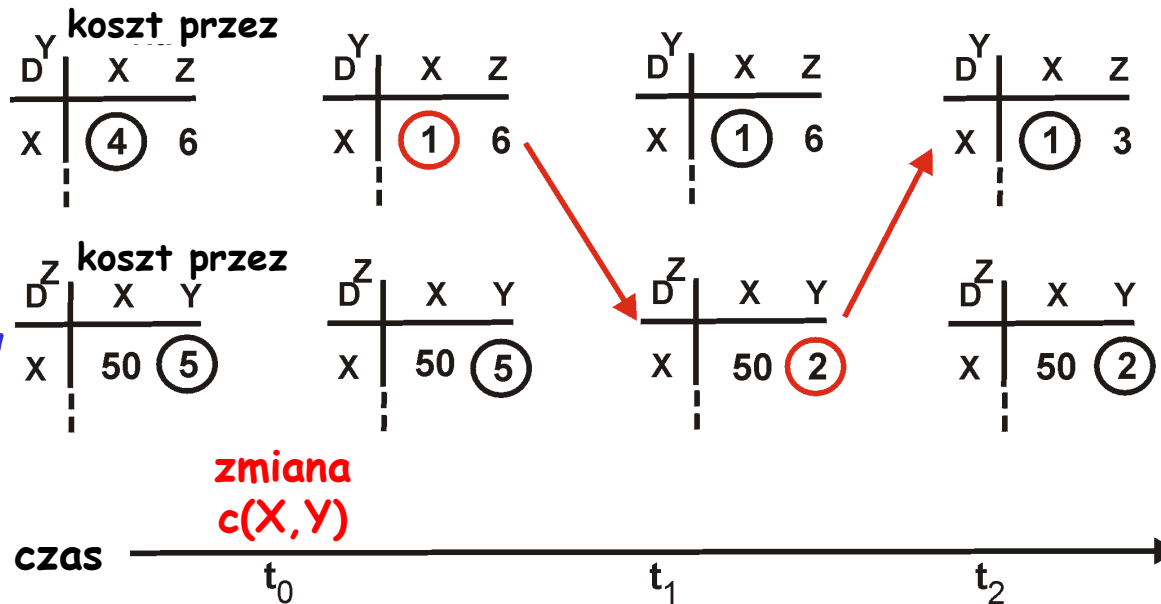
Wektor odległości: zmiany kosztów łącz

Zmiany kosztów łącz:

- ❑ węzeł wykrywa lokalną zmianę kosztów łącz
- ❑ aktualizuje tablicę odległości (linia 15)
- ❑ jeśli koszt najlepszej ścieżki się zmienił, zawiadamia sąsiadów (linie 23,24)

“dobre wieści szybko się rozchodzą”

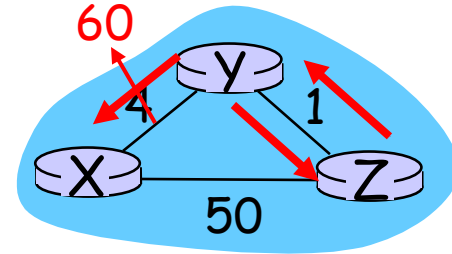

koniec algorytmu

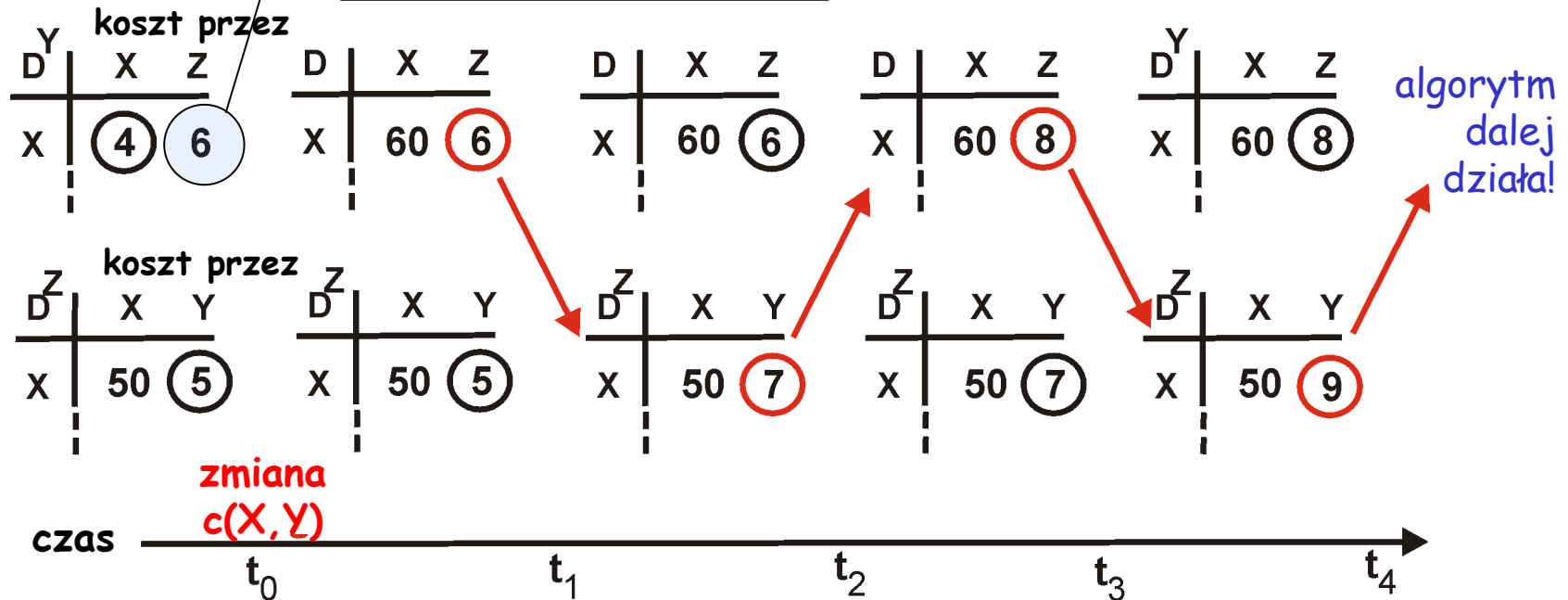
Wektor odległości: zmiany kosztów łącz

Zmiany kosztów odległości:

- dobre wieści szybko się rozchodzą...
- ...a złe wieści, powoli - problem "odliczania w nieskończoność"!

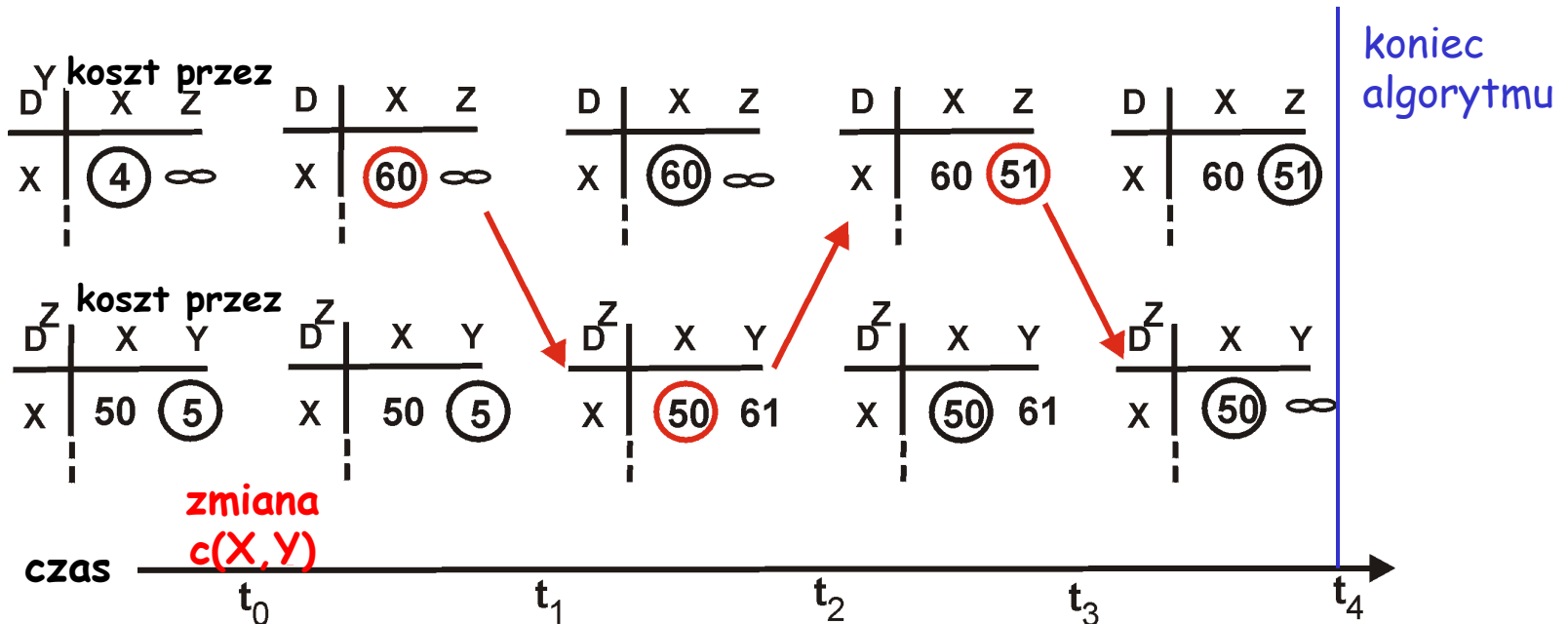
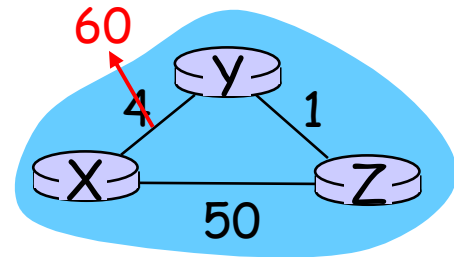
Dlaczego tu jest 6???

Wektor odległości: zatruty powrót

Jeśli Z rutuje przez Y do X :

- Z powie Y, że odległość (z Z) do X jest nieskończona (żeby Y nie rutował do X przez Z)
- czy to całkiem rozwiązuje problem odliczania w nieskończoność?

Porównanie algorytmów SŁ i WO

Złożoność komunikacji

- SŁ: dla n węzłów, E łączy, $O(nE)$ komunikatów
- WO: komunikacja tylko pomiędzy sąsiadami
 - czas zbieżności jest zmienny

Szybkość zbieżności

- SŁ: $O(n^2)$
 - może mieć oscylacje
- WO: czas zbieżności zmienny
 - mogą wystąpić pętle
 - problem odliczania w nieskończoność

Odporność: co się stanie w razie awarii rutera?

LS:

- węzeł może rozgłosić nieprawdziwy koszt *łącza*
- każdy węzeł oblicza tylko swoją tablicę

DV:

- węzeł może rozgłosić nieprawdziwy koszt *ścieżki*
- tabela każdego węzła jest używana przez inne
 - błędy propagują się przez sieć

Mapa wykładu

- ❑ 4.1 Usługi warstwy sieci z komutacją pakietów
- ❑ 4.2 Zasady działania routingu
- ❑ 4.3 Routing hierarchiczny
- ❑ 4.4 Protokół Internetu (IP)
- ❑ 4.5 Routing w Internecie
- ❑ 4.6 Co jest w routerze
- ❑ 4.7 IPv6
- ❑ 4.8 Routing rozsiewczy (multicast)
- ❑ 4.9 Mobilność

Ruting hierarchiczny

Dotychczas w dyskusji rutingu robiliśmy upraszczające założenia

- ❑ wszystkie rutery są identyczne
- ❑ sieć jest "płaska"

... które *nie są* prawdziwe w praktyce

skala: przy 200 milionach celów:

- ❑ nie można przechowywać wszystkich celów w tablicach rutingu!
- ❑ wymiana tablic rutingu zalała by sieć!

autonomia administracyjna

- ❑ internet = sieć sieci
- ❑ każdy administrator sieci może chcieć kontrolować ruting w swojej sieci

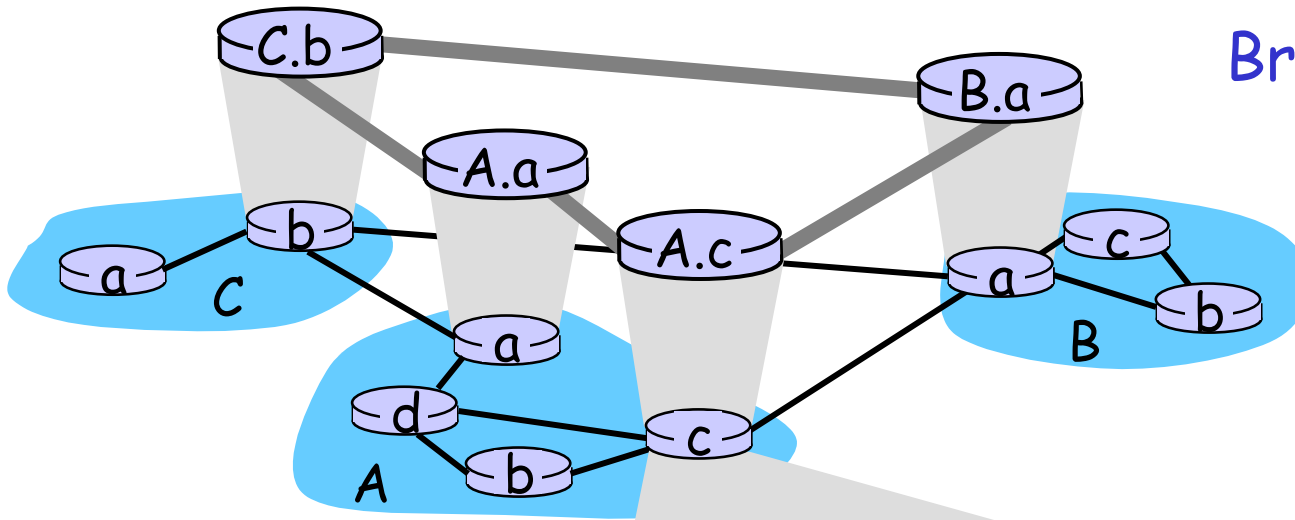
Ruting hierarchiczny

- łączy routery w regiony, tak zwane **systemy autonomiczne** (ang. "autonomous systems", AS)
- routery w tym samym AS używają tego samego protokołu routingu
 - protokół "**wewnętrzny**" systemu autonomicznego
 - routery w różnych AS mogą używać różnych protokołów routingu wewnętrznego

routery-bramy

- specjalne routery w AS
- tak jak wszystkie routery w AS, używają routingu wewnętrznego
- są także odpowiedzialne za routing do celów z poza AS
 - używają protokołu routingu **zewnętrznego** z innymi routerami-bramami

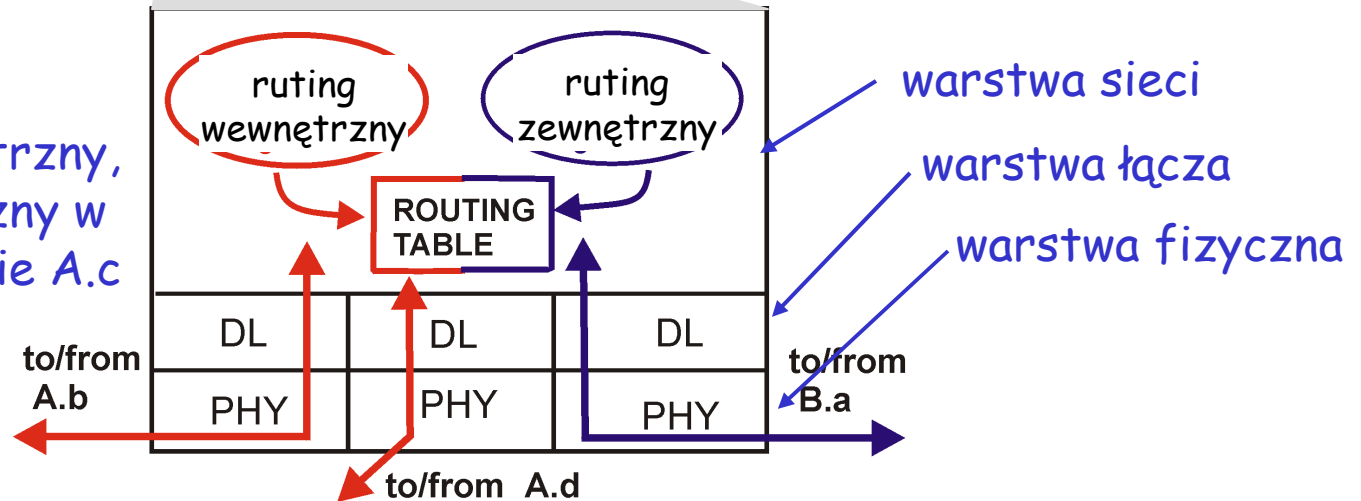
Ruting wewnętrzny i zewnętrzny

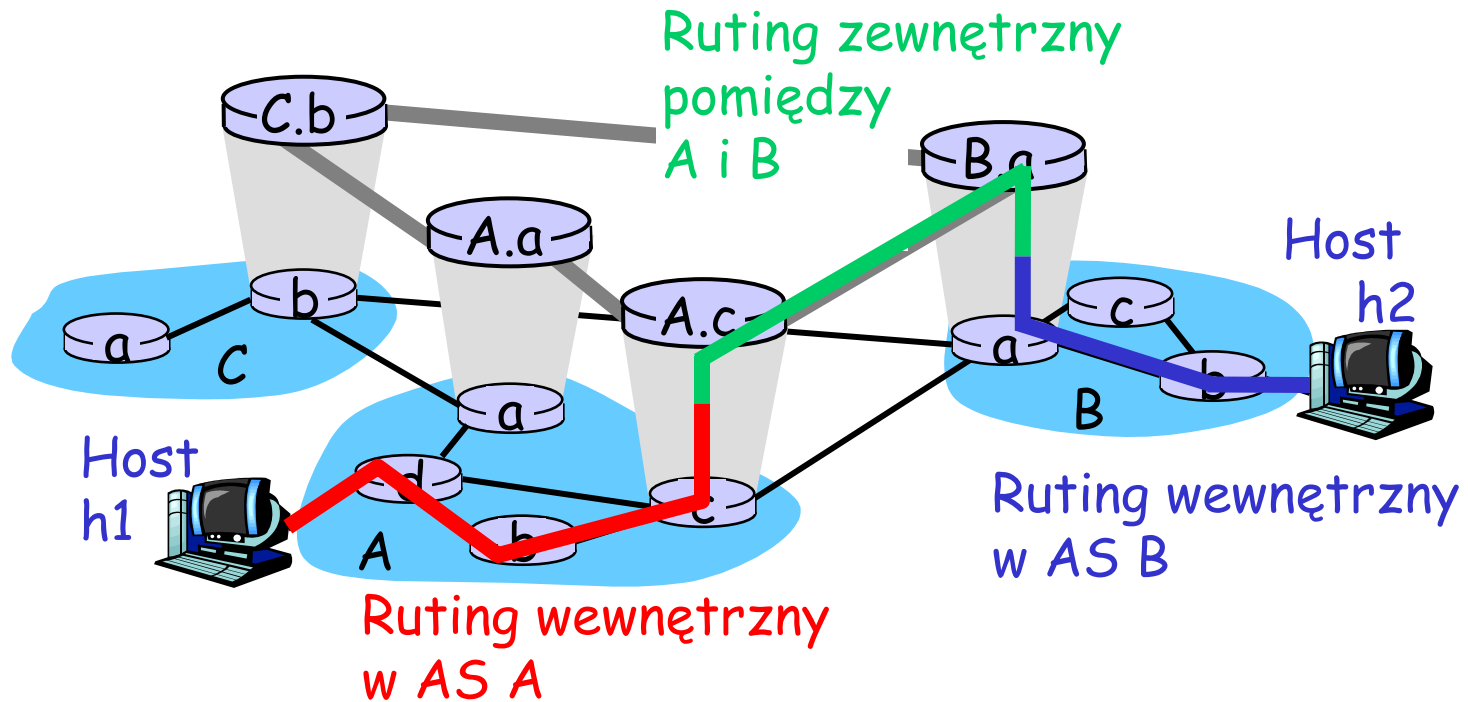
Bramy:

- pomiędzy sobą wykonują ruting zewnętrzny
- z innymi ruterami w swoim AS wykonują ruting wewnętrzny

ruting zewnętrzny,
wewnętrzny w
bramie A.c

Ruting wewnętrzny i zewnętrzny

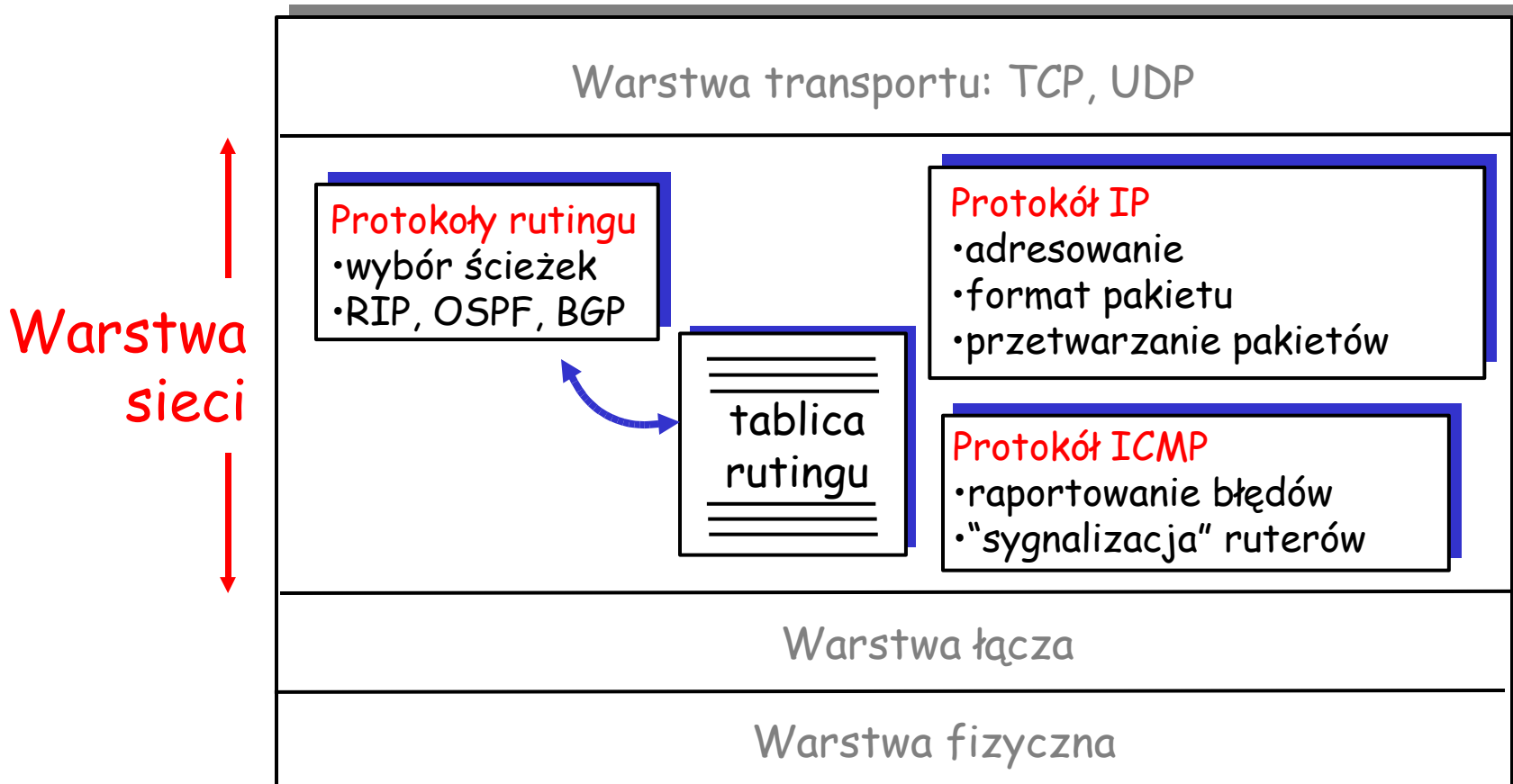
- Niedługo poznamy protokoły routingu wewnętrznego i zewnętrznego w Internecie

Mapa wykładu

- ❑ 4.1 Usługi warstwy sieci z komutacją pakietów
- ❑ 4.2 Zasady działania routingu
- ❑ 4.3 Routing hierarchiczny
- ❑ 4.4 Protokół Internetu (IP)
 - 4.4.1 Adresy IPv4
 - 4.4.2 Przekazywanie pakietu od źródła do celu
 - 4.4.3 Format pakietu
 - 4.4.4 Fragmentacja IP
 - 4.4.5 ICMP: Internet Control Message Protocol
 - 4.4.6 DHCP: Dynamic Host Configuration Protocol
 - 4.4.7 NAT: Network Address Translation
- ❑ 4.5 Routing w Internecie
- ❑ 4.6 Co jest w routerze
- ❑ 4.7 IPv6
- ❑ 4.8 Routing rozszewczy (multicast)
- ❑ 4.9 Mobilność

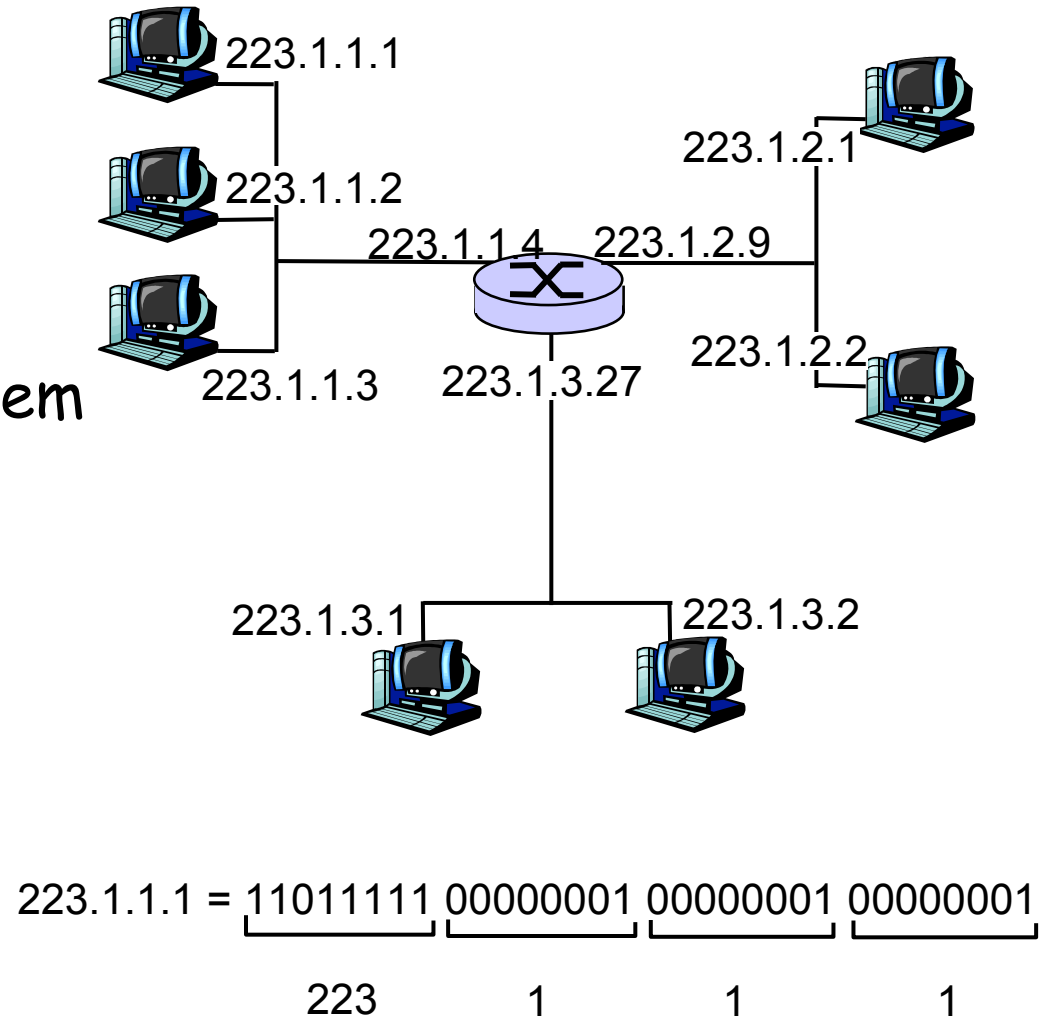
Warstwa sieci w Internecie

Funkcje warstwy sieci hosta i rutera:

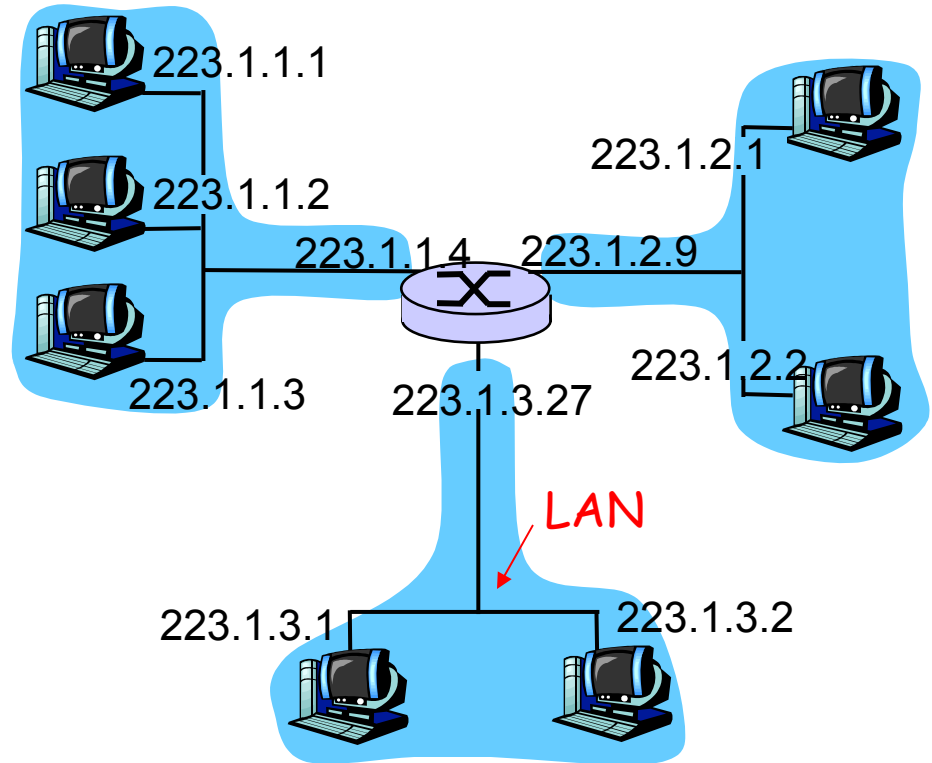
Adresy IP: wstęp

- adres IP: 32-bitowy identyfikator hosta, *interfejsu* rutera
- *interfejs*: połączenie pomiędzy hostem/ruterem a łączem
 - routery zwykle mają wiele interfejsów
 - hosty mogą mieć wiele interfejsów
 - adres IP jest związany z każdym interfejsem

Adresy IP

- adres IP:
 - część sieci (bardziej znaczące bity)
 - część hosta (mniej znaczące bity)
- *Co to jest sieć?* (z perspektywy adresów IP)
 - interfejsy urządzeń z taką samą częścią sieci adresów IP
 - które mogą się komunikować bez pośrednictwa rutera

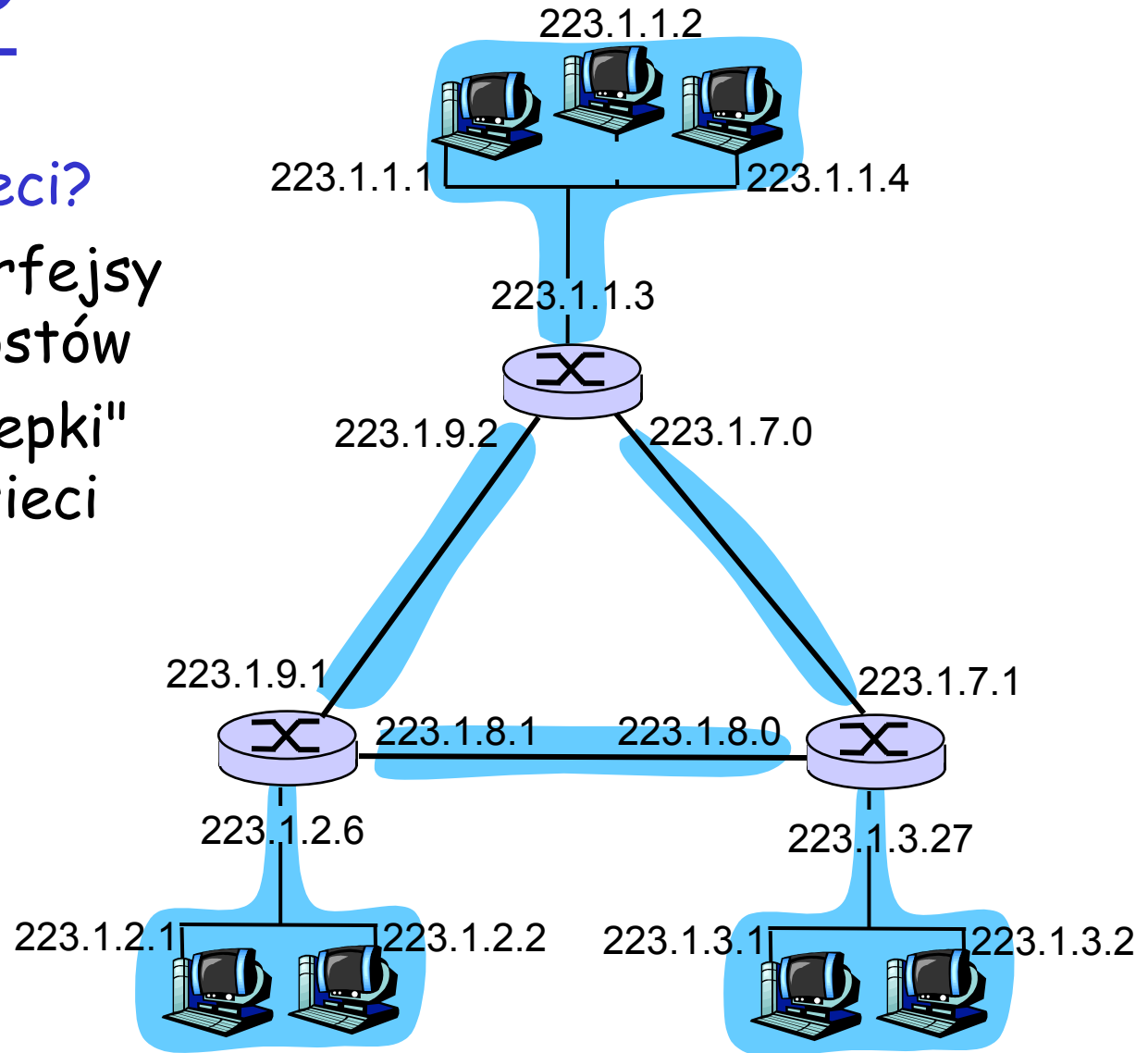

sieć składa się z 3 sieci IP (dla adresów IP zaczynających się od 223, pierwsze 24 bity są adresem sieci)

Adresy IP

Jak odróżniać sieci?

- Oddzielić interfejsy od ruterów, hostów
- stworzyć "wysepki" oddzielonych sieci

System sześciu
połączonych sieci

Adresy IP

znając pojęcie "sieci", spójrzmy ponownie na adres IP:

adresowanie z "klasami":

klasa

A	Osieć		host		1.0.0.0 do 127.255.255.255
B	10	sieć		host	128.0.0.0 do 191.255.255.255
C	110	sieć		host	192.0.0.0 do 223.255.255.255
D	1110	adres "multicast" (grupowy)			224.0.0.0 do 239.255.255.255

← 32 bity →

Adresy IP: CIDR

□ Adresowanie z "klasami":

- niewydajne wykorzystanie przestrzeni adresowej, wyczerpywanie przestrzeni adresowej
- n.p., sieć klasy B ma dość adresów dla 65K hostów, choć w sieci organizacji może się znajdować zaledwie 2K hostów

□ CIDR: Classless InterDomain Routing

- część sieciowa adresu może mieć dowolną długość
- format adresu: **a.b.c.d/x**, gdzie x jest liczbą bitów w sieciowej części adresu

200.23.16.0/23

Adresy IP: jak je uzyskać?

Pytanie: Jak *host* otrzymuje adres IP?

- zapisany na stałe przez administratora w pliku
 - Wintel: control-panel->network->configuration->tcp/ip->properties
 - UNIX: /etc/rc.config
- **DHCP: Dynamic Host Configuration Protocol:** dynamicznie przydziela adresy IP z serwera
 - "plug-and-play"(więcej wkrótce)

Adresy IP: jak je uzyskać?

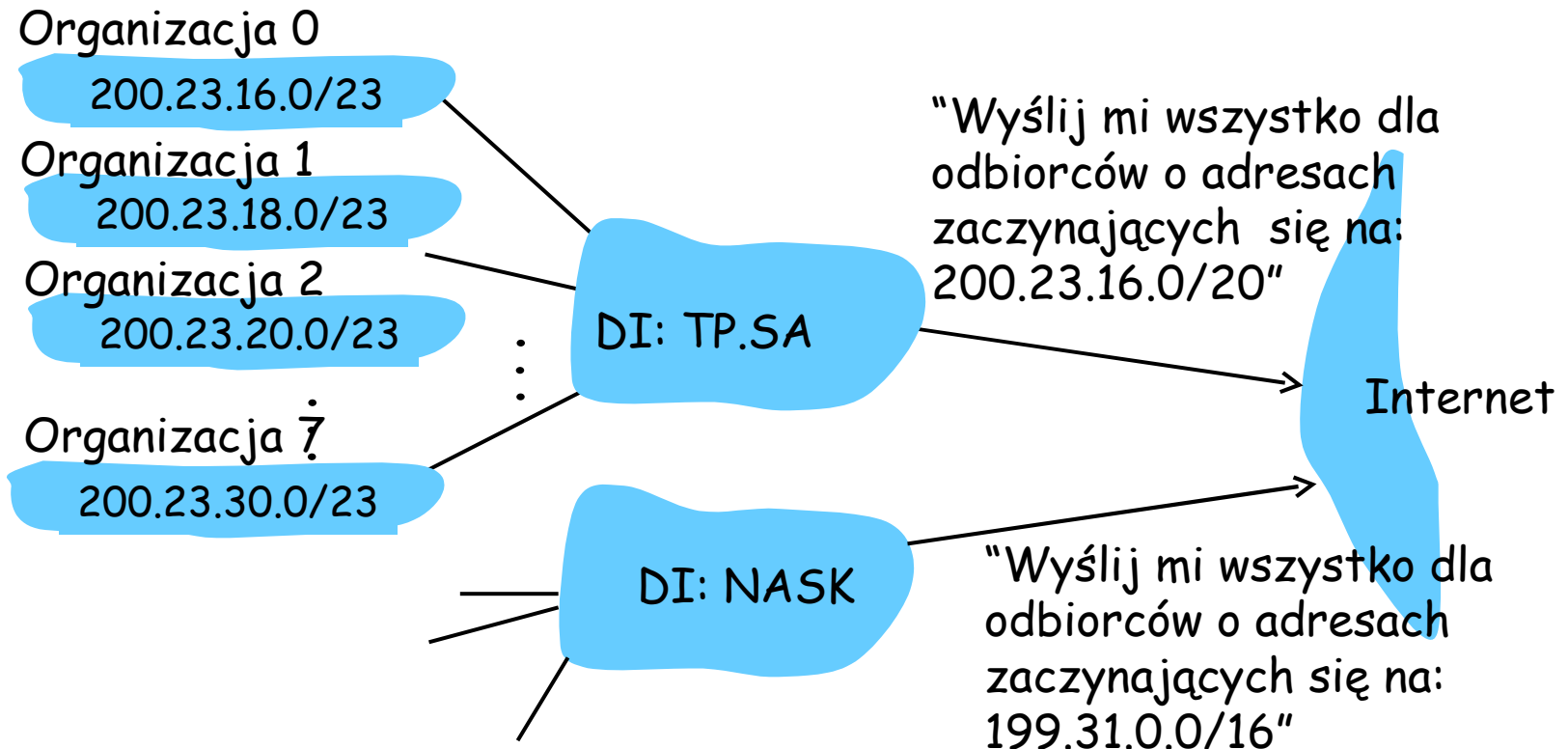
Pytanie: Jak sieć otrzymuje część sieciową adresu IP ?

Odpowiedź: otrzymuje przydzieloną część przestrzeni adresowej swojego DI

Adresy DI	<u>11001000</u>	<u>00010111</u>	<u>00010000</u>	00000000	200.23.16.0/20
Organizacja 0	<u>11001000</u>	<u>00010111</u>	<u>00010000</u>	00000000	200.23.16.0/23
Organizacja 1	<u>11001000</u>	<u>00010111</u>	<u>00010010</u>	00000000	200.23.18.0/23
Organizacja 2	<u>11001000</u>	<u>00010111</u>	<u>00010100</u>	00000000	200.23.20.0/23
...
Organizacja 7	<u>11001000</u>	<u>00010111</u>	<u>00011110</u>	00000000	200.23.30.0/23

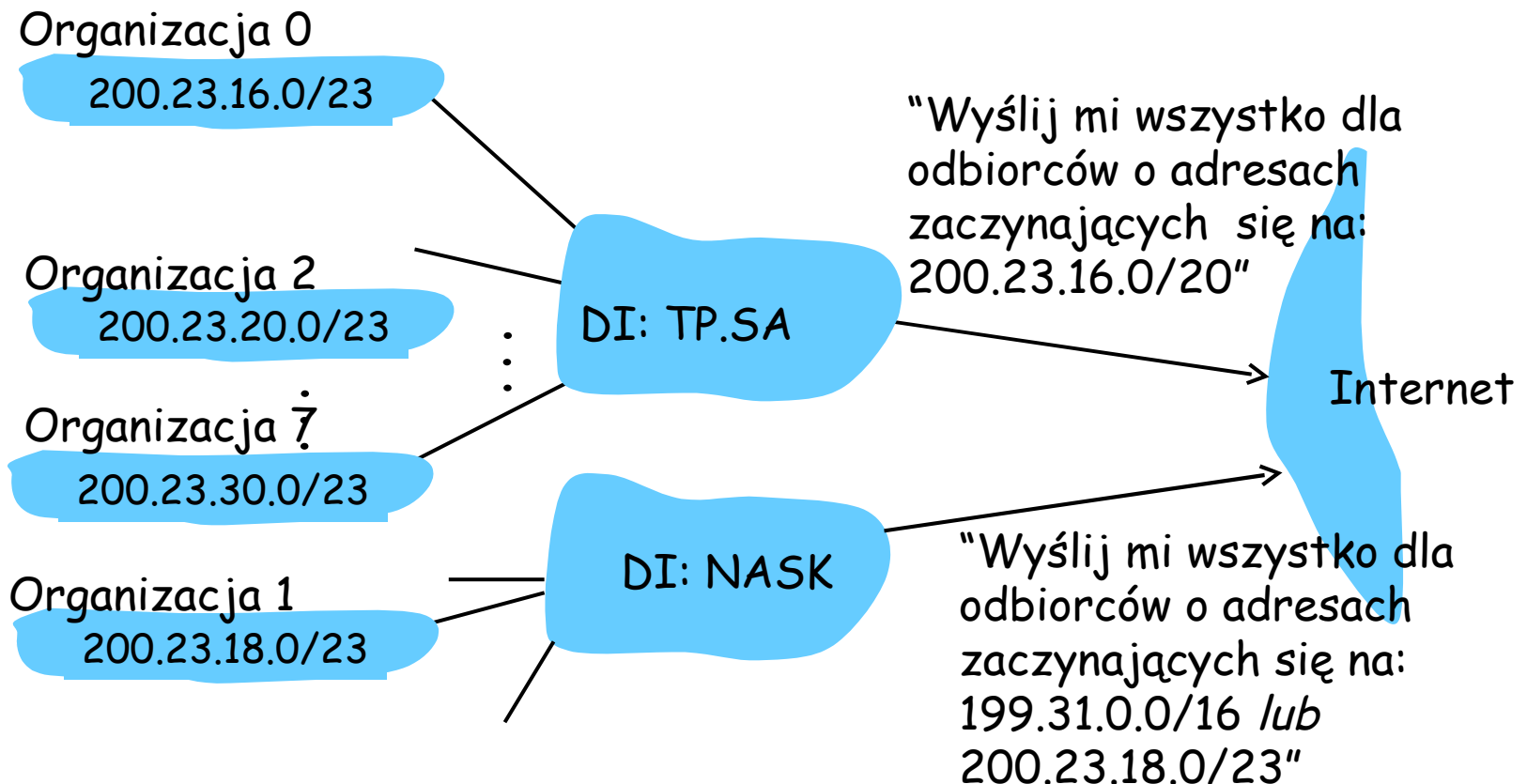
Adresowanie hierarchiczne: łączenie ścieżek

Adresowanie hierarchiczne pozwala na wydajną wymianę informacji o routingu:

Adresowanie hierarchiczne: wybór dokładniejszych adresów

DI NASK ma ścieżkę do dokładniejszego adresu Organizacji 1

Adresy IP: ostatnie słowo...

Pytanie: Jak DI otrzymuje adresy IP?

Odpowiedź: **ICANN**: Internet Corporation
for Assigned Names and Numbers

- przydziela adresy IP
- zarządza DNS i przydziela adresy DNS
- rozstrzyga kwestie sporne